

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTI: DR. RÉVÉSZ IMRE. FŐMUNKATÁRS: DR. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Háromnegyed század.

Nem mehetünk el szó nélkül — a szeretet, a tisztelet, a hála és az áldás szava nélkül — a budapesti református theologiai akadémia fennállásának háromnegyedszázados jubileuma mellett.

A csonka országnak ez a legfiatalabb (s nagymagyarországi viszonylatban is egyik legfiatalabb) református theologiai főiskolája, ez alig több, mint két emberöltőre terjedő életfolyama alatt nemcsak a saját történetét építette meg igen fundamentumosan és igen dicsőségesen, de sokkal szélesebb körben is történetcsináló hatása volt. Megadatott neki, hogy egy jóformán teljesen hagyománynélküli talajon maga teremtsen magának nemes hagyományt és azt, ami évei számából hiányzik, fokozottan energikus szellemi tevékenységgel pótolja ki a maga és az egész magyar református egyház számára.

A Török Pál szentül vakmerő elszánásából, fékezhetetlen alkotásvágyából született meg. És attólfogva mindig magán hordja — Isten különös kegyelmi ajándékaként — születésének fényes bélyegét: példátlanul hatalmas energiaforrás és tevékenységi rugó a magyar református egyház, sőt az egész magyar evangéliumi protestantizmus szellemtörténetében. Elannyira, hogy ennek a háromnegyedszázados szellemtörténetnek három különböző — körülbelül épp egy-egy negyedszázadot felölelő — fázisa egyfelől épp a budapesti akadémia történetében tükröződik legtanulságosabb tisztasággal és jellegzetességgel, de másfelől *nagyon nagy részben épp a budapesti akadémia hatása alatt alakult ki maga ez a három fázis, ezeknek egymástól élesen megkülönböztethető három egyéni arculata is.* Sőt, ha személyiségekkel akarjuk magyarázni és megörögzíteni e három arculatát e negyedszázad magyar református szellemtörténetének: azoknak arcképei közül is a budapesti akadémián találjuk meg a legtipikusabbakat s a vezéri helyen fénylőket.

Az első negyedszázad: a liberális-modern

vallástudomány hazai fénykora jellemezhető-e tömörebben és találóbban nemcsak pesti és dunamelléki, de országos viszonylatban is, mint a Ballagi Mór nevével?

A második negyedszázad: az evangéliumi megújulás kora elválasztható lesz-e valaha — megint nemcsak budapesti, hanem országos kapcsolatban is — a Szabó Aladár nevével?

Végül a harmadik negyedszázad: a határozott református szellem renaissance-ának a kora ismét csak legszorosabban összefügg egy budapesti professzori névvel, amelynek érces csengetése ma már országos programot jelent: a Sebestyén Jenőével.

Teljes szívünkkel kívánjuk a jubiláló akadémiának, hogy negyedik negyedszázadának ködülte küszöbét most, egy a Török Páléhoz hasonlóan kétséges, nyomott, vérevesztett és emberileg csaknem kilátástalan korszakban a Török Pál szent és olthatatlan reménységével léphesse át — s majd első teljes évszázadának végén is el lehessen, még hatványozottabb mértékben mondani róla azt, amit most, a történeti igazsághoz híven, elmondottunk: hogy e század folyamán ő haladt az élén a magyar református szellem fejlődésének s a drágalátos meleg ősi tűzhelyek szerényebb világa mellett az övé volt az a nagyszerű reflektorfény, amely e fejlődés fázisainak útját előre bevilágította.

R. I.

Zsinat elé.

A felsőszabolcsi egyházmegyének az országos közalapról szóló törvényjavaslatra vonatkozó határozata:

64. sz. Tárgyaltatott az országos közalapról szóló törvényjavaslat, melyet az 1928. évi május 28-án megnyílt Zsinat küldött le tárgyalás végett.

Egyházmegyei gyűlésünk a javaslatot általánosságban elfogadja. Az egyes paragrafusokra nézve azonban a következő javaslatokat teszi:

A 2. § második bekezdésének végére beiktatandónak tartjuk a következőket:

csakis oly esetben, ha a lelkeszi állás fennmaradásáért, teljesen biztosított, rendkívüli áldozatokat hoznak.

Szükségesnek tartjuk ezt a rideg elzárkózással szemben azért, mert éppen a legkisebb gyülekezetek azok, amelyek egyházi életük fenntartása és fejlesztése érdekében, mondhatni minden esetben, a legnagyobb áldozatokat hozzák. Nem látjuk helyesnek, hogy az egyetemes egyház az ilyen áldozatok elől elzárkózzék, sőt közönyt, elhidegedést teremtsen.

Helyeseljük a 3. § azon intézkedését, hogy missziói célokra, az eddigi 25% helyett, 30% fordíttassék.

Az 5. §-nak a közalapi járulék megállapítására vonatkozó rendelkezését nagyon nehézkesnek és sok vitára adó eljárásnak tartjuk. Az a cél, hogy a járulékok kirovásánál nem csupán az egyházközségek lélekszáma, hanem teherbíró képessége is vétessék figyelembe, tetszetősnek látszik. Azonban nagyon kevés olyan egyházunk lehet, amelyben az egyházi adó az állami adó 25%-át meg nem haladja. Azért a kevés egyházért a két különböző hozzájárulási kules (10 és 20 fillér) nehézkes, bonyolult megállapítási eljárását bevezetni s a kétféle kules alkalmazásával a közalapot éppen a nagyobb egyházközségekben ellenszenvenné tenni nem tartjuk szerencsés kezdeményezésnek. — Nem annyival inkább, mert szomorú valóság az indokolás elején olvasható ez a kijelentés: „Gyülekezeteink túlnyomó többsége, nemcsak a kicsiny és középegyházak, de a népes, kivált iskolákat fenntartó egyházközségeink is nem kicsinyelhető gondokkal küzdenek s ma már jelentős egyházi adóztatás útján kénytelenek igénybe venni tagjaik anyagi erejét“. Különben is az eddigi 8 fillér helyett 10 fillérre javasolt kules maga 25% emelkedést jelent, az évi járulékokból származó bevétel címén, vagyis 1.670,803 lélekszám után 33,416 pengőt, tehát elég tekintélyes összeget.

Javasoljuk azért, hogy az 5. § ekként állapíttassék meg: A közalaphoz minden egyházközség az egyháztagoknak az utolsó népszámlálás adatai szerint megállapított lélekszám után évenként és fejenként 10 (tíz) fillér összeggel tartozik járulni. A járulék összege az évi költségvetésbe beillesztendő.

A 6. § javaslatunk elfogadása esetén kihagyandó lenne.

A javaslat 9. §-át, mely szerint a közalap tőkái gyümölcsöztetés végett mérsékelt kamatra, kérelem esetén, a kölcsönre utalt egyházközségeknél helyezendők el, nagy örömmel üdvözöljük. Erre a nagy öröme okot szolgáltat nekünk az a körülmény is, hogy a régi, nagyfelsősabolcsi egyházmegye 1901. évi szeptember 27—28-án Kisvárdán tartott gyűlésében, tehát 29 évvel ezelőtt, 89. számú határozatával, ez irányban már nagyon széles alapokon nyugvó

indokolással javaslatot tett. Rámutatott régi egyházmegyénk ezen javaslatnak indokolásában, hogy mily pazarló gazdálkodás az, hogy az egyházakat felesleg, nagyon üdvös tőkesegélyeket nem a maga 4%-kal gyümölcsöző tőkéjéből adja a közalap, hanem az egyházkerületeket kényszeríti, mintegy arra, hogy jobban gyümölcsöztethető tőkéiket a közalap által folyósított tőkesegélyek kifizetésére fordítsák, amely tőkék után a közalap 5% kamatot fizetett, tehát egyrészt magát is megkárosította a közalap 1%-al, amidőnennyivel magasabb kamatot fizetett, mint amennyit a saját tőkéje jövedelmezett; másrészt megkárosította a kerületeket is, mert elvonta tőkéiket a jobb jövedelmezhetőségtől. Rámutatott az indokolás, hogy az 1901. évben folyósított 87,270.82 K tőkesegélykamat megfelel 5%-kal 1.745,400 K tőkének. De ha magát a tőkét folyósította volna, ami neki a 87,270.82 K-át jövedelmezte, akkor 2.181,750 K tőkesegélyben részesítette volna a nyomorgó gyülekezeteket. Rámutatott arrais, hogy noha a Magyar Földhitelintézeti záloglevelek jóságát, szoliditását kétségbevonni nem lehet, „de hogy az akkor 3.721,400 K 4%-os záloglevelekben fekvő vagyon a folyvást fenyegető közgazdasági krízis bekövetkezése esetén hova törpül, ha azt készpénzre akarjuk beváltani, olyan halandó nincs, aki azt megmondhatná.“ 1900-ban is elég nagy volt az áringadozás, mivel a január 2-án 94.75 K árfolyammal jegyzett záloglevél ugyanazon év november 2-án 89.75 K-ra esett. S ez a mi kis közalapi vagyonunknál 186,070.— K veszteséget jelentett. Fájdalom, hogy jóslásunk nagyon szomorú valósággá vált, mert a folyó 1930. évi konventi jegyzőkönyv 67. lapján az olvasható, hogy a Földhitelintézet zálogleveleinek forgalmi értéke 1929 december 31-én 100 koronánként 20 fillér. És így 1.375,000 K-át tevő záloglevélállományunk értéke most 2750 pengő.

Rámutatott az indokolás arra is, hogy a sárospataki főiskola megfelelő jelzálogi biztosíték mellett, nehéz anyagi helyzetében, 600,000 K kölcsönt kért a közalaptól s a konvent az 1901. évi 22. sz. határozatával megtagadta ezen indokolással: „egyetemes konventünk régebbi elvi határozataira hivatkozással a kölcsön megadását ez esetben is megtagadja.“ Hogy milyen öngyilkos pénzügyi politika volt ez, fájdalmasan mutatunk rá az 1927. évi konventi jegyzőkönyv 35. lapján olvasható adatokra, amelyek szerint a közalap 888.248,500.— K értékpapirokban fekvő vagyona pengő értékre átszámítva, 1926. végén 71,059.88 P-re zsugorodott össze. Milyen óriási veszteség ez! Milyen virágzó életet lehetett volna teremteni egyházainkban az elvesztett milliókkal csak a lefolyt 29 éven át is! Hála Istennek, hogy ha szomorú tanulságok árán is, végre helyesebb útra térünk!

Javasoljuk azonban, hogy ne csak az egyházak, de az iskolák és híveink is részesülhessenek kölcsönökben, ami kétségtelenül nagy ro-

konszenzet keltene a közalap iránt összes gyülekezeteinkben és híveinkben.

E határozat, kivonaton, elfogadás és illetékes helyre juttatás kérése mellett az egyházkerületi gyűléshez terjesztendő.

ISKOLA

A kollégiumi anyakönyvtár kérdéséhez.

Nem kívánom továbbfűzni szálait a sokat vitatott kérdésnek, hogy átmenjen-e az állam kezelésébe a kollégium anyakönyvtára, vagy se. Számolok azzal a komoly eshetőséggel, hogy az átadásnak be kell következnie. Mint egyik vidéki egyetemi könyvtár egykori munkása, tisztában vagyok vele, hogy az a művelődési közkincs, amit ez az anyakönyvtár magában foglal, áldásos hatásait valóban megsokszorozza, ha egy korszerű könyvtár keretei közt helyezkedik el. Az a munka, amit az anyakönyvtárunk tisztviselői, alkalmazottai a jelen lehetőségek, adottságok között végeznek, tiszteletet érdemlő munka; de kétségtelenül nagyjelentőségű haladás e könyvtári anyag hozzáférhetősége és használhatósága tekintetében, ha azt egy korszerű könyvtári apparátus, mely rendelkezik úgy a személyi, mint az anyagi feltételekkel, a mai kívánalmaknak megfelelően könyvtártanilag feldolgozza és újból rendezi.

Kénytelen az ember elismerni azt is, hogy mindazon veszedelmek ellen, melyek a könyvgyűjteményeket fenyegetni szokták, megnyugtatóan védelmet azok a helyiségek nyújthatnak, melyek tisztán könyvtár rendeltetésére épülnek és a védekezésre föl is vannak szerelve. Minél becsesebb valamely könyvtár anyaga, annál kényesebbek ez igények. S amikor már a könyvtárak helyiségeit úgy építik, hogy nemcsak a könyvespolc, hanem még a padozat is csupa vas és üveg, akkor borzongva gondolhatunk egy véletlen tetőtűzre, annak katasztrófális lehetőségeire, melyektől bizony-bizony csak a jó Isten kegyelme őrizte meg az alma matert. A kollégium anyakönyvtárába nagy számmal vannak örökre pótolhatatlan könyvek. Lehetünk-e most úgy ezen, mint egyéb veszedelmek ellen megnyugtatóan biztosítva? Ez igazságok erejét el kell ismernünk, ha a kérdést úgy nézzük, hogy az anyakönyvtárnak, mint könyvtárnak mi válik javára.

Arról is meg kellett magunkat győznünk, hogy az átadást elkerülhetetlenül parancsolja az a mentési küzdelem, mely a kollégium alapjában megrendült anyagi helyzetének helyreállításáért folyik, s amely mentési küzdelem már határozott irányt vett komoly eredményekkel biztató utak felé.

Ami pedig a tulajdonjog biztosítását, tehát a kérdés legaggodalmasabb pontját illeti, nem

hinném, tévednék abban, hogy amikor egyházkerületünk legjobbjai e jog biztosítását megalkotják, akkor dominálni fog a lelkeken mindnyájunknak mélyen fájó érzése, hogy az anyakönyvtár nem maradhat az ősi kollégium kebelében, mert sem elhelyezését, sem fejlesztését, sem feldolgozását, így tehát jövőjét hozzá méltóan a kollégium biztosítani nem képes. És e mélyen fájó érzés lesz minden bizonnyal a jövő aggodalmas ködébe tekintő szemeknek a legjobb iránytű.

Ezeknek komoly megszívlelése után tehát kénytelenek vagyunk komolyan számolni azzal, hogy a kollégiumi könyvtár ősi helyéről átköltözködjék új környezetbe. Ebben az esetben pedig a kollégium iskoláinak tanárait és ifjúságát igen közelről érdekli a könyvtár kérdése oktatásügyi oldalról és időszerűvé válik azt vizsgálgatni, hogy milyen változásokat hoz magával az, ha az anyakönyvtár a kollégium épületéből, tehát a város központjából a Nagyerdőre, az egyetemi telepre költözködjék ki. Most a közvetlen közelség folytán úgy a tanárok, mint a tanulók könnyen értékesítik az anyakönyvtárban ha csak egy-két órányi szabad idejük van is. Most egyszerű dolog fölzaladni az anyakönyvtárba, ha a tanítás munkája a könyvtár igénybevételét kívánja. Azonban minden, ami előnyt az anyakönyvtár közvetlen közelsége jelentett, meg fog szünni, amikor egy órai út lesz a könyvtár helyiségéhez a kimenetel és a bejövétel. Ez természetes velejárója a kiköltözésnek. Azonban, éppen amint a kollégiumnak magasabbrendű, tiszteletreméltó érdekei kívánják meg az új elhelyezést, éppen úgy elsőrendű érdeke a kollégiumnak gondoskodni arról, hogy az anyakönyvtár helyi eltávolodása folytán támadó szakadék áthidaltassék, különben amit nyerünk a könyvtárügy és az anyagi rendezés terén, könnyen elveszithetjük a református nevelés oltárán. Ezzel nem a tanárok egyéni tudományos munkálkodására gondolok, hisz tudvalevő, hogy akik valóban szomjúhozzák e kútforrások tiszta vizét, azok akármilyen távolságokra is elvándorolnak; de gondolok arra, a kollégium legjavából kikerülő, könyvtárlátogató férfiakra és ifjakra, akik eddig egy-egy félóra is szívesen beültek az anyakönyvtárba csipegetni az igazság és szépség eledeleiből. Ezek előtt most az ajtók bezárulnak. E szakadékot áthidalni kínálkozik is mód az által, ha könyvtár helyett könyvtár adatik, vagyis ha a kollégium iskoláiban meglévő tanári és ifjúsági könyvtárak olyan fokra emelhetnek, hogy a tanárok, tanítványok nem sínylik meg az anyakönyvtár eltávolodását a kollégium közvetlen közeléből. A jelen állapotban ezt a feladatot említett könyvtáraink teljesíteni nem tudják. Szükséges tehát, hogy a tanári könyvtárak legalább a legszükségesebb szakmunkákkal el legyenek látva, ifjúsági könyvtárainkban pedig a hazai és külföldi jeles írók műveit növendékeink elegendő számban megtalálhassák s e könyvek használata számukra

lehető legkönnyebbé legyen téve. E könyvtárak kellő fokú gyarapítása és *állandó* színvonalon tartása anyagi áldozatokat kíván; ez anyagi erő biztosítható volna az anyakönyvtár-átadási-egyeségével kapcsolatban is; ha pedig más mód nem volna — utolsó módnak említem —, előteremtendő a tanuló ifjúság anyagi hozzájárulásából. Az anyakönyvtár kiköltözése előtt igen sok szakmunkát el lehetne helyezni a tanári könyvtárakban állandó letétként.

Másik oldalára tartozik aztán a kérdésnek az a folytonosságot kifejező kívánalom, hogy a kollégium könyvtárában — akárhol legyen is elhelyezve — a kollégium tanárait olyanszerű kiváltságos helyzet illesse meg, amilyen az egyetemi könyvtárakban az egyetem tanárainak jár.

Debrecen, 1930 nov. 12.

Dr. Bartha Károly.

Egyházkerületi közgyűlésünk.

Ezekben a nagyon nehéz napokban különös megnyugvásul szolgálhatott, hogy egyházkerületi közgyűlésünk tagjai, egy-két kivétellel, teljes számban gyülekeztek föl az egyházkerületünk legközelebbi életét sok tekintetben sorsdöntő módon befolyásoló tárgyalásokra. A Püspök úr imádsága és a Főgondnok úrnak nagyon egyszerű szavakban elmondott, de nagyon súlyos megállapításokat és intelmeket tartalmazott megnyitó beszéde méltó nyitányul szolgált a rendkívül felelősségteljes közgyűlési munkához. A nagy gonddal megszerkesztett s töretlen, óriási munkaerőről és munkakedvről tanuskodó püspöki jelentésnek egyik legfontosabb elvi részét lapunk szerencsés lesz közölhetni. Általános megnyugvást okozott a generális vizitációról szóló jelentés, egyes sötét árnyak felett is biztató fénykéveket vetítve föl a meglátogatott egyházmegye jelenének és jövőjének horizontján.

A tárgysorozatból kiemelve, mindjárt ezután, az első nap délelőttjén, került tárgyalásra — rendkívüli fontosságára tekintettel — a kollégiumi nagykönyvtár ügye és a szanáló-bizottság jelentése. Az előbbi illetőleg a nagyon hosszúnak, elkeseredettnek és meddőnek ígérkezett vitát elkerülhetővé tette a közben tartott igazgatótanácsi ülés szerencsés határozati javaslata, amely megállapította, hogy a két könyvtár egyesítésére és a kollégiumi nagykönyvtárnak ez egyesített állapotban kialakuló jövő helyzetére vonatkozólag részletes és minden pontjában kielégítő tervezetet az eddigi tárgyalások még nem termeltek ki s ennek következtében a további tárgyalásokra bizottság kiküldését javasolja, amelynek kötelességévé tétetett, hogy a kötendő szerződés és az országgyűlés által hozandó garancia-törvény szövegének tervezetét elkészítse s azt az igazgatótanács útján terjessze a következő plenáris ülés elé. Ez a javaslat egyhangúlag elfogadtatott és ugyancsak egyhangú-

lag küldettek ki a bizottság tagjaiul az Elnökség vezetésével dr. Vásáry István, dr. Tóth Lajos és Harsányi Pál.

Következett a szanálóbizottság javaslata, amely fölött igen terjedelmes, magas színvonalú, de a kérdést elég gyakran mellékvágányokra is vivő vita indult meg, szerdán déltájban és — a szerdai ülés d. u. 1/2 órákor véget érve — tartott másnap, csütörtökön d. e. 1/2 12 óráig. Végére is teljes egészében egyhangúlag elfogadtatott a javaslat, melynek legkiemelkedőbb pontjai: a napidíjak leszállítása, a bizottságok taglétszámának csökkentése az egyházkerületnél, a tanárképző tanszékek szüneteltetése — a magyar irodalomtörténeti kivételével —, tandíj-emelés (de ezzel szemben a tandíjkezdvezmény fölemelése) a kollégiumnál stb. Eredmény: az idei költségvetés rendén kerületnél és kollégiumnál együtt 77,650 P megtakarítás (ha a nagykönyvtár állami kezelésbe adása elmarad, 8000 pengővel kevesebb, de még így sem lehet a továbbfejlesztésére gondolni!), a következő évi költségvetések rendén pedig 140,000 P megtakarítás (a nagykönyvtár állami kezelésbe nem adása esetén 13,000 P-vel kevesebb, de ezen esetben is elmarad a könyvtár továbbfejlesztése). További tervek, amelyeknek munkabevételét a közgyűlés rögtön el is rendelte: A kerület, kollégium, egyházmegyék, egyházközségek, tanintézetek készpénzeinek valamely tökeerős pénzügyintézetben egyesített kamatoztatása (esetleg önálló pénzügyintézet felállításával ugyanezen célra!) és hitelígényeik ugyanígy kielégítése. E tárgyban dr. Tóth Lajos kiegészítő javaslata alapján, melynek elfogadása a kérdést nagymértékben előbbre vitte, az ügy haladéknélküli előkészítésére külön bizottság küldetett ki az Elnökség vezetésével dr. Sz. Kun Béla, dr. Tóth Lajos, Görömbei Péter és K. Kiss László tagokból. Elő kell készíteni a belkörü tűzbiztosítás ügyét. Fel kell állítani az egyházkerületi tanácsot még az új törvény életbelépte előtt (ez azonnal meg is történt). A szanálóbizottság permanenciában marad, miután el kell készülni arra a szorongató lehetőségre, hogy esetleg még további redukciónak is lesz szükség.

A 320 pont körüli tárgysorozatnak minden többi pontja már csak megcsökkent s részben kimerült érdeklődésnek volt tárgya. Ez nem jól van így, habár már régi szokás. Most nemcsak az iskolai ügyeket, de még a rendkívüli fontos kollégiumi előadványokat és bizottsági jelentéseket is csak nagyon leapadt létszámú közgyűlés hallgatta végig, miután a tagok, különösen a nem-lelkészi tagok nagyobb része már szerdán este vagy csütörtök délben hazaszállingózott. Pedig pl. a missziói jelentés egymaga megérdemelte volna, hogy a *valódi* plénum hallgassa végig a legteljesebb figyelemmel. Az idő és a költség kiméltése szempontjából ma indokoltabb, mint valaha, a tárgyalás menetét minél inkább rövidíteni. De ez a „daráló” módszer mellett azáltal is történhetnék talán némileg,

hogya a felszólalásokban itt-ott több önkorlátozás és a tárgyra való szorítkozás érvényesülne.

A mindvégig kitartó atyák esütörtökön az esti órákban azzal a megnyugvással végezték be kemény munkájukat, hogy e nagyon nehéz helyzet a szanálás egyik legfőbb lelki föltételét: az *egyetértést* máris megszülte — és azzal a reménységgel oszlottak szét, hogy nagyon sok, régesrégóta sürgetett szanáló intézkedésnek e mostani „urgens necessitas” időpontjáig halasztani nem fogja eredményezni az orvoslás lehetlenségét, a „már késő!” lesújtó tapasztalását. Végeztessék el a mi erőtlenségünkben az anyaszentegyház Urának ereje!

R. I.

EBBŐL A VILÁGBÓL

Elkéstünk? . . .

(A jegyző és a pap az iskolán kívüli népművelési bizottságban.)

Ujságot olvasó ember tudja, hogy a jegyzők egyesületében napirenden tartják a jegyzők magasabb képesítése iránti óhajt, hogy végre ne csak középiskolai végzettségük legyen, hanem úgy mint a papok, ők is egyetemre járjanak.

Valószínű, hogy ez nem is a jegyzőktől indult ki, hanem a belügyminiszteriumból (vagy valamelyik vármegyéből), mert újabban lépten-nyomon halljuk-olvassuk, hogy a falu szellemi vezetője és irányítója a jegyző. Legálább is papíron és tervben már így van. Most arra törekednek, hogy a valóságban is úgy legyen.

Egyelőre csak az egy hiten levő faluról beszélünk.

Van abban a faluban egy egyetemi végzettségű lelkész, akinek egész neveltetése, tanulmányai és hivatala az, hogy vezetője legyen a falujának nemcsak egyházi és iskolai szempontból, de kulturális, hazafias és gazdasági tekintetben is, tehát a népe egész belső és külső életét felölelően.

És van abban a faluban egy középiskolai végzettségű (?) jegyző, aki a legjobb és legderekabb ember, de közigazgatással, adásvételi szerződések írásával, adóvégrehajtással, feletesei kedvének keresésével annyira túl van terhelve, hogy ha még külön egyénileg kiváló képességű ember volna is és ha magánszorgalomból képezhetné volna is magát, még akkor sem volna ideje, érkezése, hogy hivatali körén túl és azon felülmenőleg alkalmasabb, hivatottabb és természetesebb szellemi vezetője legyen a falunak, mint a pap! Hát még ha az a jegyző nem is egyvallású és nem is egyvérű a falujával! . . .

Lássunk egy példát.

A vármegyei iskolán kívüli népművelési bizottság leküld (mostantól kezdve már) a

jegyző útján egy alapszabálytervezetet, a helyi népművelési bizottság részére és azt előzetes tanulmányoztatás nélkül azonnal és végérvényesen el akarja fogadtatni, változtatás nélkül, a helyi bizottsággal, melynek hivatalból tagjai: a főjegyző, adóügyi jegyző, a gyakornok és az írnök, azután a lelkész, az igazgató-tanító és három képviselőtestületi tag. Tehát túlnyomó részben olyanok, akik a jegyző és rajta keresztül az ő felettes hatóságának befolyása alatt állanak.

Az alapszabálytervezet szerint a helyi bizottság elnöke: a jegyző, még ha más faluban lakik is! . . .

A legtöbb helyen ezt változtatás nélkül elfogadják. (Nekem sikerült kivinnem a derék jegyzőnk és erélyeskedésem által azt, hogy faluban a mindenkori lelkész társelnök legyen! . . .)

Ebben a tekintetben tehát már sok helyen elkéstünk, mert a lelkészek úgy tudják, hogy a helyi iskolán kívüli népművelési bizottság már régen meg van szervezve és annak elnöke a lelkész. Pedig most újonnan alakítják mindenütt, mert úgy akarják, hogy elnöke a kisebb képesítésű jegyző legyen, a pap legfeljebb al-elnök. Azt mondanám: „Risum teneatis”, ha nem volna ez nagyon komoly dolog.

De eljöhét az az idő, ami már útban van, hogy pl. a csaknem szín református Szatmár-Bereg vármegyékben, sok-sok római kath. főjegyző lesz. A vármegyei iskolán kívüli népművelési titkár — aki különben nagyon derék és megértő ember — sem református most.

Tán talán megérteném, hogy ahol két-három különböző vallású lelkész van, ott egy magasabb, vagyis egyetemi végzettségű főjegyző is lehetne a helyi bizottság elnöke, de ott sem szükséges. Legyenek sorjában három évenként a lelkészek. Erre ők kompetensebbek, mint bárki más. Ahol még nem késő, vigyázzunk! . . .

(Szamoskér.)

Kósa Béla.

MISSZIÓ

Testi, erkölcsi és lelki nyomor.

(Lelkipásztori tapasztalatok.)

1. Találtam egy olyan házat, amelynek egyetlen egy pár ember számára is kevés levegőt adó szobájában két teljesen idegen család lakik, mindenikben férj, feleség és gyermekek; összesen nyolc ember. Itt élnek, itt étkeznek és alusznak. Természetesen ilyen csak egy 14—15 ezer lelket számláló városban is van nem egy. De hát ez az egyházra, mint ilyenre nem tartozik, mert nem segíthet rajta. Ha csak annyiban nem, hogy az egyház szociális tevékenysége, illetőleg feladatának tekintené az ilyenekre felhívni a társadalom, még inkább az államhatalom figyelmét! ? Ez azonban ezideig még idegen az egyházak kötelességtudatában.

2. A házasságra lépni szándékozó ifjakat magamhoz kéretem egy kis beszélgetésre. Ezek közül egy párt megkérdeztem: „mivel töltitek a tanyán a hosszú téli estéket”? (t. i. tanyán élnek.) „Olvasunk.” „És mit olvastok?” „Regényt.” — Milyen regények lehetnek azok?! — Hanem arra, hogy „vegyetek egy bibliát, legalább újtestamentumot, kitelik egy regény árából és egész életre lesz belőle lelki táplálékotok”, — néma hallgatás volt a felelet.

3. Másnap újra jött egy pár. A fiú iskolába nem járt. Írni, olvasni nem tud; nem konfirmált, úrvacsorát soha nem vett, templomban sem volt soha. És ez a pár egybekelésök első napjától, illetőleg éjszakájától talán éveket tölt kilenced magával egy nyomorult tanyai szobában. — És hány ezer él így az Alföld tanyavilágában!...

Nem ismeretlen dolgokat mondok. Nem azért mondom el ezeket, mintha ilyenféle tapasztalatai más, legalább alföldi nagy gyülekezetben szolgáló lelkészeknek is ne lennének, már amennyiben pásztori munkát is végez. Hanem elmondom azért, hogy rámutatva egyházunknak a sok között erre a veszélyes sebére, nagy-nagy betegségére, csodálkozásomat fejezzem ki a felett, hogy legfőbb egyházi hatóságunk a veszély elhárítására, vagy legalább csökkentésére semmi intézkedést nem lát szükségesnek; nem látja indokoltnak emberek alkalmazását a tanya népének felkeresésére, látogatására, a vele foglalkozásra. — Lásd 1929. évi konventi jegyzőkönyv 55-ik pontját a 44-ik lapon.

y—n.

IRODALOM

„Istennek nagyságos dolgai” cím alatt fognak megjelenni december elején a könyvpiacon a *kolozsvári református theologiai fakultás akadémiai istentiszteletein az 1929—30. tanévben tartott prédikációk. Úgy református theologiai és egyházi, mint erdélyi magyar nemzeti és kultúrhistóriai szempontból rendkívül érdekes és értékes lesz e könyv*, mert 1. benne dr. Makkai Sándor püspök és a kolozsvári református theologiai fakultás tanárai szólalnak meg, mint igehirdetők; 2. az ünnepes félév minden vasárnapjára szóló több mint 30 prédikációt fog tartalmazni; 3. a prédikációk egy ciklus darabjai, melyek a váltság nagy tényeivel tisztán református krisztocentrikus szempontból foglalkoznak. A vaskos, kb. 15 nyomtatott ivre terjedő szép kiállítású kötet előfizetési ára *rendkívül olcsó*, 4 pengő és porto, mert a kiadók súlyt helyeznek arra, hogy e kötetten keresztül *minél többen tudjanak belepillantani az erdélyi református egyház és lélek vívódásaiba és útkeresésébe*. Előfizetni lehet 1930 december 10-ig az „Ijű Erdély” kiadóhivatalánál, Cluj-Kolozsvár, Református theologia és a Studium könyvesboltjában, Budapest.

KÜLÖNFÉLÉK

A tiszántúli református egyházkerület gyülekezetei boldogemlékezetű Szele György lekipásztor, egyházkerületi tanácsbíró halálával megüresedett egyházkerületi tanácsbírói tisztre Uray Sándor debreceni lekipásztort választották meg. Dr. Vásáry István egyházkerületi tanácsbíró és főjegyző, ez utóbbi tiszteről lemondván, helyére világi egyházkerületi főjegyzőnek dr. Rác Albert egyházkerületi jegyző választott. Fekete Gyula egyházkerületi lelkészi jegyző lemondásával megüresedett egyházkerületi lelkészi jegyzői tisztre Gönczy Béla vésztői lekipásztor választott meg úgyszólván a legteljesebb egyhangúsággal.

Gróf Teleki Tibort, a pesti egyházmegye gondnokát, munkássága elismeréséül a Kormányzó úr az I. osztályú magyar érdemkereszttel tüntette ki.

Lelkészeiktatás. A Tisza partján fekvő, a közelmúltban oly annyira szomorú hirre szert tett Nagyrév község 1609-ben alapított református egyházának újonnan megválasztott lekipásztort Pánczél Jenő volt öfehértői lelkészt az elmúlt vasárnap délelőtt iktatta hivatalába Török Imre, a hevesnagykunsági református egyházmegye esperese. A beiktatáson résztvett az esperesen kívül a lelkész rokonsága, a környék lelkészei, Erődi-Harrach Tihamér, a kerület országgyűlési képviselője, Nánássy Andor országgyűlési képviselő, Patrubán József főszolgabíró, a község és környék intelligenciája. A beiktatási ünnepélyre a hívek a templomot zsúfolásig megtöltötték. Az esperes beiktató beszédében történelmi visszapillantást vetett a tiszazugi régi magyar földesurakra, az itt keletkezett magyar reformátusekklézsiákra, azok évszázados küzdelmeire, élet-halálharcaira, példaképpül állítva oda a nagyrévi református egyház egykori, a pozsonyi vértörvényszéken egyházáért, hitéért vértanúhalált halt Kökényesdi Pál prédikátorát. Meleg hangon emlékezett meg a szomszéd faluban született s csak egy néhány nappal ezelőtt Teremtőjéhez megtért Szabolcska Mihályról. Áhitatos keresztyéni szívességgel ajánlotta az új lekipásztort a hívek jóindulatába szeretetébe. Az új lelkész beköszöntőjében Lukács VII: 24—26. verseit véve igehirdetése alapjául, azt fejtegette, hogy őt első-sorban a nagyrévi református lakosság megingatott jóhírnevének helyreállítása készítette arra, hogy felajánlkozzon, itten szolgálván, igyekezzék megcáfolni azt a hamis és dőre, megbélyegző híresztelést, hogy az „egyke” és a „méreg” református vonatkozású volna. A hétköznapi élet követelményeire rámutatva, ecsetelte a magyar falu sorsát s éles látással jelölte meg azt az utat, amelyik a magyar falu boldogulásához vezet, amelynek munkálására magát, magyar református becsületességgel kö-

telezi le. Az istentisztelet után a paróchián a község képviselőtestülete, a presbiterium, a levente- és lövészegyesület tisztelgett és üdvözölte az új lelkészt. (Beküldetett.)

Reformációi emlékünnepele Vásárosnaményban. A vásárosnaményi református gyülekezet a reformáció emlékét minden eddiginél fényesebb keretek között ünnepelte meg. — A templomban délelőtt 10 órakor tartott ünnepély középpontját Kelemen Gyula helybeli lelkész „A reformáció lelke és feladata” címmel megtartott előadása képezte, melynek egy énekszám és egy szavalat adott — a szokásos közénekeken kívül — szép és művészi keretet. A templomot zsúfolásig megtöltő közönség lelkében nagy hatást váltott ki s páratlan művészi élvezetet nyújtott dr. Máthé Béláné úr-asszony harmonium kísérettel előadott énekszám; ugyancsak szép és hatásos volt Egry Károly tb. főszolgabíró szaválata is, ki Emőd Tamás: „Hetven prédikátor” című költeményét adta elő. Ez volt az első eset Vásárosnaményban, amikor helyi vonatkozású felekezeti ünnepélyen az egyház intelligens tagjai is aktív részt vettek. A minden szerdán este 300—400 hívő előtt tartott vallásos estélyek tervezete szerint ott is mindig résztvesznek ezután az intelligens egyháztagok. Szinte irodalmi eseménynek tarthatjuk azt, hogy legutóbb Vajas Klára tanárnő, a Református Figyelő munkatársa adott elő költeményeiből egy szép csokorra valót. (Beküldetett.)

A hevesnagykunsági egyházmegye missziói bizottsága november 7-én rendezte Abádszalókor vasárnapi iskolai tanfolyamát. A résztvevők száma 120 volt. Előadók: Id. Victor János, aki a vasárnapi iskoláról szólott pompás előadásában, valamint ugyanő s B. Tóth Teréz mezőtúri tanítónő, meg Zsádon Sándorné tiszaderzsi nagytiszteletű asszony, akik különböző korosztályú gyermekekkel igazán mintaszerű mintatanításokat tartottak. A tanfolyam a késő délutáni órákban ért véget.

A budapesti református gyülekezet lélekemelő magasztos ünnep keretében tartotta meg Kálvintéri templomának 100 éves jubileumát.

A királyhágómelléki egyházkerület közgyűlése mélyen megdöbbenve értesült a román kormány az irányú törekvéséről, mellyel a segédlelkészek, lévíták, megüresedő lelkészi állások államsegélyét meg akarja szüntetni, éppen ezért felhívta a lelkészeket, hogy helyeikről ne távozzanak, nyugalomba ne vonuljanak és felhívta a gyülekezeteket, hogy a díjlevelet teljes egészében szolgáltassák ki és a lelkészi állás fennmaradását minden erővel biztosítsák.

A tenkei református egyházközség meleg bensőséggel ünnepelte lelkipásztorának, Kassay Béla esperes-lelkésznek negyedszázados tenkei szolgálata évfordulóját.

A budapesti református theologiai akadémia november hó 21-én ünnepelte fennállásának

75-ik évfordulóját, mely alkalommal megalakult a budapesti theologia végzett hallgatóinak Szövetsége.

A debreceni reformátusok Naptára a napokban jelent meg igen gazdag tartalommal. Ára 1 pengő. Vidéki lelkészek — általában terjesztők — 10% jutalékot kapnak. Érdeklődni: Debrecen, Kálvin-tér 17. sz. Központi lelkészi hivatalnál kell.

A romániai kisebbségi felekezeti iskolai tanítóknak havonként kétszer megjelenő lapja indult meg A tanító címmel. Felelős szerkesztője Lőrinczi Ferenc kolozsvári református tanító.

Hivatalos értesítés.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől

4140—1930. sz.

Pályázat.

Pályázatot hirdetek a debreceni egyházban lemondás folytán megüresedett csapóuccai egyházrészi lelkészi állásra.

Díjlevél tartalma a következő:

1. Az egyházmegye és egyházkerület által megerősített 1721—1920. P. számú presbiteri végzés szerint a VII., VI. fizetési osztályban és az V. fizetési osztály 2. fokozatában járó, a presbiterium által időről-időre megállapított készpénzfizetés mindenik fokozatban eltöltött három évi várakozási idővel. A szolgálati idő megállapításánál a másutt töltött rendes lelkészi és rendes theologiai tanári szolgálat a fizetési fokozatba való beosztásnál figyelembe vétetik.

2. Lakás természetben.

3. 11 kat. hold fekete föld haszonélvezete, melynek adóit az egyház fizeti.

4. 34 köbméter tűzifa, beszállítva.

5. Stóla az általa sorrend szerint végzendő temetésekért egészen, a keresztelesekért és esketésekért járó díjak pedig az eddigi gyakorlat szerint a lelkésztársakkal megosztva.

Kötelesség a törvény előírása szerint.

A kellően felszerelt pályázati kérvények 1930 december hó 13-ig bezárólag, estvéli 6 óráig nyújtandók be F. Varga Lajos esperesnél, Nagyrábén. Utolsó posta helyben. Válasz-bélyegek küldendőek.

Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Debrecenben, 1930 november hó 17.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

A hajdúnánási református egyház presbiteriuma pályázatot hirdet egy jegyző-ellenőri és egy pénztárosi állásra, melyek évi 2000, vagyis kétezer pengővel javadalmaztatnak. A válasz-

tás előbb három évre, amikor ismét választás alá kerülhetnek; aztán pedig 2400, vagyis kétezer-négyszáz pengő fizetéssel hat évre szól.

Pályázhatnak legalább érettségi vizsgát tett, vagyoni felelősséggel is bíró református vallású férfiak. Az állások szolgálati szabályzata lelkészi hivatalunkban megtekinthető.

Pályázati kérvények, okmányokkal felszerelten, november 30-ig adandók be alulírottánál.

Hajdúnánás, 1930 november 15.

Kolozsváry Mihály,
lelkészelnök.

TARTALOM: R. I.: Háromnegyed század. — Zsinat elé. — Iskola: Dr. Bartha Károly: A kollégiumi anyakönyvtár kérdéséhez. — R. I.: Egyházkerületi közgyűlésünk. Ebből a világból: Kósa Béla: Elkéstünk?... — Misszió: y—n.: Testi, erkölcsi és lelki nyomor. — Irodalom — Különfélék. — Hivatalos értesítés: Pályázatok.

Laptulajdonos: **Dr. KUN BÉLA.**

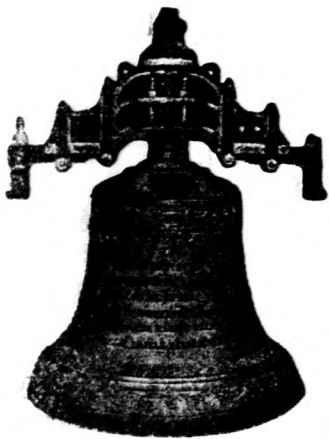
Magyarország aranykoszorús mestere

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang- és ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz.

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

A törökszentmiklósi református egyház részére készült 1770 kgr.-os harang.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

**vasnagykereskedése
Debrecen.**

Alapította 1819-ben Sesztina János.

*
Kitűnő lütképeségű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bődönők, dísznövelő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15—48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület könyvnyomda-vállalata, 1930—2704

Rendkívüli árleszállítással hozzuk forgalomba,

míg a készlet tart:

Dr. Baltazár Dezső: Elég nekem az Isten kegyelme 4-50 P helyett 1—
Dr. Baltazár Dezső: Próbáltatások idejéből. 1-20 P helyett —50
Méliusz világító lámpása 1— P helyett —30
Dr. Révész Imre: Az Ige fénye. 2-40 P helyett 1-20

Protestáns egyházirodalmi újdonságok!

Czeplédy Sándor: Sylvester Bibliai Kézikönyve I—VI. kötet: Az ó-szövetségi szent irodalom. — Az új-szövetségi szent irodalom. — Az ó- és új-szövetségi kor rövid története. — Bibliai földrajz és természetrajz. — Bibliai régiségtudomány. — Nehezebb szentírási helyek magyarázata. — A magyar bibliaolvasó keresztyének számára. Dús aranyozású 1/1 vászonkötésben, két kötetbe kötve 18—
Debreczeni István: „Kicsoda ez?” Egyházi beszédek 5—
Debreczeni István: Sírjátok a sírokkal. Temetési imádságok és beszédek 4—
Dr. H. Gaudy László: A gyakorlati theologia vázlata 8—
Dr. Sebestyén Jenő: A református nő lelkivilága. Dús aranyozású 1/1 vászonkötésben 12—
Szalonnás János: A református leány. Dús aranyozású 1/1 vászonkötésben 6—
Dr. Vass Vince: A keresztyénség világnézete. (Református Dogmatika.) Dús aranyozású 1/1 vászonkötésben 6-40
Ineze Gábor: Temetési beszédek. (Harminc lelkipásztor közreműködésével kiadva.) 3—
Ineze Gábor: Keresztelési beszédek. (Harminc lelkipásztor közreműködésével kiadva.) 3—

Vallásos költemények gyűjteménye:

Dr. Halmi János: Aranyhárfa. (Több mint 500 válogatott vallásos költemény.) 1/2 bőrkötésben, arany felirattal 15—
Dr. Koczogh András: Szavalókönyv. (Vallásos költemények.) 2—

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedés Debrecen,

Ferencz József-út 26.